

Souborné zkoušky z modulů pro studenty, kteří ke studiu nastoupili před r. 2019

Student **jednooborové** české filologie je povinen absolvovat v průběhu studia celkem **tři** souborné zkoušky (KBH/SZK1, SZK2, SZK3) z modulů podle vlastního výběru, student **dvouoborové** české filologie **jednu** soubornou zkoušku (KBH/SZK). Povinnost splnit zkoušky není vázána na konkrétní ročník ani semestr, podmínkou pro přistoupení k souborným zkouškám je však úspěšné absolvování všech předmětů předepsaných pro příslušný modul. **Před zahájením zkouškového období uchazeč oznámí garantovi modulu, že má zájem zkoušku vykonat!** Opatření slouží k zajištění dostatečného počtu termínů.

Náležitosti souborné zkoušky v rámci jednotlivých modulů jsou formulovány níže:

Modul Starší česká literatura

(garantka Mgr. Jana Vraiová, Ph.D.)

Zkouška z modulu je komisionální. Než student předstoupí před komisi, musí úspěšně absolvovat písemnou atestaci z předmětu Myšlení o literatuře 19. století. Souborná zkouška proběhne ústní formou. Student u zkoušky zodpoví dvě otázky z níže uvedených. Ke zkoušce je třeba předložit seznam primární i sekundární literatury z oblasti modulových předmětů.

- 1) Koncepty básnictví a umění v době antiky
- 2) Středověké a renesanční poetiky
- 3) Myšlení o literatuře v době francouzského klasicismu a romantismu
- 4) Myšlení o literatuře v době německého osvícenství, přínos Kantovy Kritiky soudnosti pro literárněteoretické uvažování
- 5) Diferenciace myšlení o literatuře v 19. století (směry, představitelé, základní problémy)
- 6) Počátky literárněhistorického myšlení v českém prostředí (Balbín, Dobrovský, Jungmann..)
- 7) Pozitivismus a marxismus a jeho přístupy k bádání o starší české literatuře
- 8) Spor o Kristiánovu legendu jako obraz vývoje českého lit. histor. bádání
- 9) Genologické hledisko výzkumu starší české literatury, jeho vývoj a současné přístupy
- 10) Dějiny mentalit, každodennost, přístupy kulturní antropologie a jejich přínos pro zkoumání starší české literatury

- 11) Proměny funkčních modelů literatury v české literatuře devatenáctého století (na příkladu romantismu)
- 12) Konstituování termínu *biedermeier* v české literární historii
- 13) Genderové čtení české literatury 19. století
- 14) Problematika klasicismu a preromantismu v české literatuře 19. století
- 15) Konstituování realismu a jeho modernistická destrukce
- 16) Národní filologie a komparatistika - dva modely pořádání literární historie
- 17) Základní komparatistické pojmy a jejich užití v konceptech A. Grobinea a C. Guiliéna
- 18) Česká recepce Byronovy poezie
- 19) Česko německé literární vztahy v českém obrození
- 20) Evropská literatura a malířství v tvorbě českého parnasismu

Modul Novější česká literatura

(garant: prof. PhDr. Lubomír Machala, CSc.)

Zkouška z modulu NČL je komisionální a probíhá ústní formou. Student si u této atestace vylosuje dvě otázky z modulových disciplín, třetí bude zadána examinátorů na základě seznamu přečtené a prostudované primární i sekundární literatury z oblasti modulových předmětů. (Už sama podoba tohoto seznamu, respektive počet i výběr titulů jsou jedním z aspektů ovlivňujících klasifikaci.)

- 1) Román jako žánr (povaha pojmu, možnosti jeho vymezení, kritéria diferenciací románových podtypů) a jeho pozice v rámci genealogického rozvrstvení během vývoje české literatury ve 20. století
- 2) České myšlení o románu 20. století (K. Čapek, J. Mukařovský, J. Hrabák, M. Kundera, K. Chvatík, R. Grebeníčková, J. Pechar, D. Hodrová, L. Doležel, J. Kratochvíl ad.)
- 3) Vznik a proměny českého psychologického románu ve 20. století
- 4) Český historický román 20. století: proměny jeho funkce
- 5) Vliv totalitních ideologií na změny v subžánrovém rozvrstvení českého románu 20. století
- 6) Moderní a postmoderní román (proměny románové formy ve vztahu k postmodernímu myšlení)
- 7) Kánon české románové tvorby 20. století; vlivná díla českého románu v kontextu světové literatury

- 8) Román jako svébytný zdroj poznání (filozofické aspekty románové tvorby), zábavní funkce románu (románové formy populární literatury) ve 20. století
- 9) Experiment a jeho podoby v literatuře moderny
- 10) Experiment v české avantgardě
- 11) Formy využití výrazových prostředků pop kultury ve vysokém umění
- 12) Surrealistický experiment a jeho teoretické ukotvení
- 13) Experiment jako reakce na oficiální umění totality
- 14) Francouzský nový román v českém kontextu
- 15) Podoby experimentu s deníkovou a memoárovou formou
- 16) Konkrétní a vizuální poezie
- 17) Moderna a avantgarda – pojmové vymezení a charakteristika
- 18) Pojetí uměleckého díla u příslušníků generace české moderny
- 19) Pojetí uměleckého díla u příslušníků „buřičské“ generace
- 20) Pojetí uměleckého díla v prostředí předválečné moderny
- 21) Projevy avantgardních směrů v české literatuře
- 22) Umělecké programy avantgardních sdružení v meziválečném období
- 23) Postmoderna – pojmové vymezení a charakteristika
- 24) Charakteristické rysy a výrazové prostředky postmoderního textu
- 25) Literární věda v kontextu 20. století: konfigurace literární vědy jako moderní vědecké disciplíny
- 26) Literárněvědný strukturalismus
- 27) Fenomenologie a archetypální kritika
- 28) Psychoanalytická literární věda
- 29) Sémiotika a teorie fikčních světů
- 30) Dekonstrukce
- 31) Recepční estetika
- 32) New Historicism, Cultural Studies, Digital Humanities

Modul editorský

(garant Mgr. Vladimír Polách, Ph.D., M.Phil.)

Zkouška z editorského modulu je komisionální. Student si u zkoušky vylosuje dvě otázky z níže uvedených. Ke zkoušce je nutno přinést seznam přečtené odborné literatury (minimum je 25 titulů – knižních či relevantních časopiseckých studií/komentářů/doslovů atp.).

- 1) Vývoj čtenářské kultury v 19. – 21. století
- 2) Formální vývoj knihy od středověku do 19. století
- 3) Proměny knižního trhu v 19. – 21. století
- 4) Elektronické publikování, elektronická kniha
- 5) Vývoj čtenářské kultury
- 6) Utváření textu a jeho „nosič“. Působení média na tvůrčí proces.
- 7) Cenzura, autocenzura v textovém procesu. Redaktor a jeho úloha při "aktu zveřejnění".
- 8) Estetické normy a hodnoty v textaci. Autorova péče o "dílo". Verze a varianty v textologickém zkoumání.
- 9) Typy edic. Čtenářské, vědecké a hybridní edice.
- 10) Textologova práce s literárními prameny v teoretických reflexích (strukturální textologie, genetická kritika aj.).
- 11) Ediční příprava literárního dokumentu. Speciální prameny a jejich editace.
- 12) Reprodukce textu, transliterace, transkripce. Faksimile, diplomatické vydání, čtenářské vydání a ediční zpráva.
- 13) Spisy, vybrané spisy, autorovo dílo, výběry z díla – pojmové rozlišení. Zásady sestavování, možné podoby a funkce.
- 14) Antologie v české literatuře 20. století, principy jejich tvorby, jejich podoba, funkce a vliv na utváření literární historie.
- 15) Problematika samizdatových edic. Jejich funkce, podoba, způsoby šíření. Ediční problémy se samizdatem související.
- 16) Mediální studia a média: koncepty, přístupy, možnosti zkoumání, postavení mediálních studií v kontextu jiných oborů a věd
- 17) Masová média vs. nová média: koncepty, změny, typologie médií, chápání publika
- 18) Torontská mediální škola: zástupci, koncepty, dědictví, technologický determinismus
- 19) Frankfurská škola (vč. J. Habermase); Debord, Baudrillard a hyperrealita
- 20) Birminghamská škola a CCCS: zástupci, koncepce, trendy zkoumání, změny v chápání

Modul Interdisciplinární přesahy lingvistiky

(garant PhDr. Ondřej Bláha, Ph.D.)

Absolvent modulu Interdisciplinární přesahy lingvistiky bude při závěrečné zkoušce prezentovat písemnou práci, v níž bude shromážděn a v interdisciplinárních souvislostech (průběžně konzultovaných s jednotlivými vyučujícími) analyzován adekvátní a dostatečně rozsáhlý jazykový materiál. V navazující diskusi bude ověřena studentova schopnost reagovat jednak na otázky, vycházející přímo z tematiky práce, jednak na doplňující otázky, které zvolenou tematiku zasadí do širšího kontextu humanitních věd.

Témata k závěrečné zkoušce z modulu Interdisciplinární přesahy lingvistiky:

- 1) Charakteristika distinkce fyzický a sémiotický
- 2) Koncept dvojí artikulace jakožto sémiotické univerzálie
- 3) Arbitrárnost znaku jakožto ekonomizační faktor sémiotického systému
- 4) Výraz, obsah, substance a forma v popisu sémiotických aktů
- 5) Struktura samostatně nedenujících sémiotických systémů
- 6) Projevy tzv. nulového znaku v gramatických plánech a v kódech bez dvojí artikulace
- 7) Koncept diagramatičnosti v reprezentativních typologiích znaku
- 8) Sémiotická východiska mluvnice češtiny
- 9) Sémantický a pragmatický komponent gramatik konstruovaných ze sémantického východiska
- 10) Sémiotická charakteristika tzv. von Neumannovy sondy a její sémiotické implikace
- 11) Systémové a nesystémové ekonomizační dispozice znakových sad
- 12) Koncept purportu a koncept umweltu v současné sémiotice
- 13) Pragmalingvistika a sociopragmatika – významy přesahující verbální sdělení
- 14) Užívání jazyka jako společensky a kulturně podmíněný způsob jednání (zdvořilost, nezdvořilost a odpovídající strategie)
- 15) Mluvní akty a komunikační funkce
- 16) Zasazení komunikace do komunikačního rámce, deixis, reference a prostředky jejich vyjádření
- 17) Konverzační maximy, implikatury a jejich funkce v komunikaci
- 18) Jazyk a hodnoty: proměny postojů k češtině v 20.–21. stol., klíčové dějinné faktory
Jazyková politika a plánování: instituce a jazyk, spisovný jazyk jako politikum
Jazyk a sociální (sebe)identifikace: specifika češtiny a její proměny, aspekty profesní
- 19) Jazyk a pohlaví: genderová vs. feministická lingvistika, gender a komunikační strategie
Jazyk a věk: komunikace mezi generacemi, regresivnost vs. Progresivnost

Modul Čeština v diachronním a slavistickém kontextu

(garant doc. Mgr. Miroslav Vepřek, Ph.D.)

Student vypracuje písemnou práci na zvolené téma vycházející z náplně jedné či více dílčích disciplín modulu. V této práci bude aplikovat samostatný výzkum a schopnost kritického zhodnocení názorů, případně také uplatnění naučené metodologie na analýzu textových pramenů. Samotná zkouška bude poté probíhat formou ústní rozpravy nad předloženou prací a diskuse nad otázkami, které z tématu práce vycházejí a souvisejí s ním.

Návrh témat písemných prací (jsou formulována obecněji):

- 1) Reflexe jazykového vývoje ve spisovném jazyce
- 2) Podoby českého pravopisu a hláskové změny
- 3) Jinoslovanské vlivy v českém jazyce
- 4) Metodologie popisu jazykových změn (na konkrétních příkladech)
- 5) Komparativní analýza vybraných jevů ve slovanských jazycích
- 6) Sporné otázky jazykové kultury z diachronního pohledu
- 7) Lingvistická paleontologie
- 8) Analýza paralelních textů z různých slovanských jazyků
- 9) Etymologické výklady v komparaci různých autorů a etymologických metod
- 10) Vnitrojazykové versus mimojazykové příčiny jazykových změn
- 11) Staroslověnské, církevněslovanské a staročeské památky jako zdroj poznání vývoje jazyka
- 12) Nářeční jevy v češtině jako výsledek historického vývoje jazyka
- 13) Diferenciace jazyka – vznik dialektů, nebo samostatných jazyků?
- 14) Jazykové změny psychologické povahy – tabu, lidová etymologie apod.

Souborné zkoušky z modulů pro studenty, kteří ke studiu nastoupili v r. 2019 a později

Student **jednooborové** české filologie je povinen absolvovat v průběhu studia celkem **tři** souborné zkoušky (KBH/SOZK1, 2, 3, 4, 5) z modulů podle vlastního výběru, student **dvouoborové** české filologie **jednu** soubornou zkoušku (KBH/ SOZK1, 2, 3, 4, 5). Povinnost splnit zkoušky není vázána na konkrétní ročník ani semestr, podmínkou pro přistoupení k souborným zkouškám je však úspěšné absolvování všech předmětů předepsaných pro příslušný modul. **Před zahájením zkouškového období uchazeč oznámí garantovi modulu, že má zájem zkoušku vykonat!** Opatření slouží k zajištění dostatečného počtu termínů.

Náležitosti souborné zkoušky v rámci jednotlivých modulů jsou formulovány níže:

Modul Starší česká literatura

(garantka Mgr. Jana Vrajová, Ph.D.)

Zkouška z modulu je komisionální. Než student předstoupí před komisi, musí úspěšně absolvovat písemnou atestaci z předmětu Myšlení o literatuře 19. století. Souborná zkouška proběhne ústní formou. Student u zkoušky zodpoví dvě otázky z níže uvedených. Ke zkoušce je třeba předložit seznam primární i sekundární literatury z oblasti modulových předmětů.

- 1) Koncepty básnictví a umění v době antiky
- 2) Středověké a renesanční poetiky
- 3) Myšlení o literatuře v době francouzského klasicismu a romantismu
- 4) Myšlení o literatuře v době německého osvícenství, přínos Kantovy Kritiky soudnosti pro literárněteoretické uvažování
- 5) Diferenciace myšlení o literatuře v 19. století (směry, představitelé, základní problémy)
- 6) Počátky literárněhistorického myšlení v českém prostředí (Balbín, Dobrovský, Jungmann)
- 7) Pozitivismus a marxismus a jeho přístupy k bádání o starší české literatuře
- 8) Spor o Kristiánovu legendu jako obraz vývoje českého lit. histor. bádání
- 9) Genologické hledisko výzkumu starší české literatury, jeho vývoj a současné přístupy
- 10) Dějiny mentalit, každodennost, přístupy kulturní antropologie a jejich přínos pro zkoumání starší české literatury

- 11) Proměny funkčních modelů literatury v české literatuře devatenáctého století (na příkladu romantismu)
- 12) Konstituování termínu *biedermeier* v české literární historii
- 13) Genderové čtení české literatury 19. století
- 14) Problematika klasicismu a preromantismu v české literatuře 19. století
- 15) Konstituování realismu a jeho modernistická destrukce
- 16) Problematika druhů a žánrů – možná pojetí.
- 17) Specifičnost vývoje žánru románu v české literatuře 19. století
- 18) Specifičnost žánru povídky v české literatuře 19. století
- 19) Česko německé literární vztahy v českém obrození
- 20) Specifika žánrového systému starší české literatury

Modul Novější česká literatura

(garant: prof. PhDr. Lubomír Machala, CSc.)

Zkouška z modulu NČL je komisionální a probíhá ústní formou. Student si u této atestace vylosuje dvě otázky z modulových disciplín, třetí bude zadána examinátorů na základě seznamu přečtené a prostudované primární i sekundární literatury z oblasti modulových předmětů. (Už sama podoba tohoto seznamu, respektive počet i výběr titulů jsou jedním z aspektů ovlivňujících klasifikaci.)

- 1) Román jako žánr (povaha pojmu, možnosti jeho vymezení, kritéria diferenciací žánrových variant) a jeho pozice v rámci genealogického rozvrstvení během vývoje české literatury ve 20. století; vlivná díla českého románu v kontextu světové literatury
- 2) České myšlení o románu 20. století (K. Čapek, J. Mukařovský, J. Hrabák, M. Kundera, K. Chvatík, R. Grebeníčková, J. Pechar, D. Hodrová, L. Doležel, J. Kratochvíl ad.)
- 3) Dominantní žánrové varianty českého románu 20. století
- 4) Vliv totalitních ideologií na změny v subžánrovém rozvrstvení českého románu 20. století
- 5) Moderní a postmoderní román (proměny románové formy ve vztahu k postmodernímu myšlení)
- 6) Experiment a jeho podoby v literatuře moderny
- 7) Experiment v české avantgardě
- 8) Experiment jako reakce na oficiální umění totality
- 9) Francouzský nový román v českém kontextu

- 10) Konkrétní a vizuální poezie
- 11) Moderna a avantgarda – pojmové vymezení a charakteristika;
- 12) Umělecké požadavky modernistických seskupení;
- 13) Projevy avantgardních směrů v české literatuře
- 14) Postmoderna – pojmové vymezení, charakteristické rysy a výrazové prostředky postmoderního textu
- 15) Postmodernismus v tvorbě českých autorů
- 16) Literární věda v kontextu 1. poloviny 20. století: konfigurace literární vědy jako moderní vědecké disciplíny
- 17) Naratologie
- 18) Sémiotika a teorie fikčních světů
- 19) Dekonstrukce
- 20) Recepční estetika

Modul editorský

(garant Mgr. Vladimír Polách, Ph.D., M.Phil.)

Zkouška z editorského modulu je komisionální. Student si u zkoušky vylosuje dvě otázky z níže uvedených. Ke zkoušce je nutno přinést seznam přečtené odborné literatury (minimum je 25 titulů – knižních či relevantních časopiseckých studií).

J. Kolářová:

- 1) Formální vývoj knihy od středověku do 20. století
- 2) Vývoj čtenářské kultury v 19. – 21. století
- 3) Proměny knižního trhu v 19. – 21. století
- 4) Komunikační modely cenzury, její vývoj
- 5) Elektronické publikování, elektronická kniha

P. Komenda:

- 6) Utváření textu a jeho "nosič". Působení média na tvůrčí proces.
- 7) Cenzura, autocenzura v textovém procesu. Redaktor a jeho úloha při "aktu zveřejnění".
- 8) Estetické normy a hodnoty v textaci. Autorova péče o "dílo". Verze a varianty v textologickém zkoumání.
- 9) Typy edic. Čtenářské, vědecké a hybridní edice.

10) Textologova práce s literárními prameny v teoretických reflexích (strukturální textologie, genetická kritika aj.).

V. Polách:

11) Knižní studia (Book studies), knihověda, knižní kultura, mediální studia: koncepty, přístupy, možnosti zkoumání, postavení mediálních studií v kontextu jiných oborů

12) Masová média vs nová média: koncepty, změny, typologie médií, chápání publika. Definice knihy. Vztah kniha vs. e-kniha.

13) Torontská mediální škola: zástupci, koncepty, dědictví (Ong, Kittler), technologický determinismus. Remediace.

14) Frankfurská škola, kritická teorie; kulturní průmysl a knižní průmysl; Baudrillard a hyperrealita.

15) Birminghamská škola a CCCS: zástupci, koncepce, trendy. Kniha a popkultura. Kniha v kulturních studiích.

Okruhy pro studenty, kteří absolvovali Knižní kulturu a ediční praxi do roku 2020/2021 včetně

(vyuč. doc. Radek Malý):

16) Specifika redigování beletrie a odborné literatury

17) Specifika redigování literatury pro děti a mládež a překladu

18) Specifika redigování literatury faktu a publicistiky

19) Knižní distribuce a chod nakladatelského podniku (licenční smlouva, možnosti grantových dotací, lektorské posudky). Ediční profilace nakladatelství

20) Knižní marketing a funkce sekundárních knižních textů.

Okruhy pro studenty, kteří absolvovali Knižní kulturu a ediční praxi od roku 2021/2022

(vyuč. dr. Vladimír Polách):

16) Materialita knihy. Souvislost formy a užití. Bibliografický kód.

17) Autor: historický pohled na vznik a fungování instituce autora. Ekonomické faktory ovlivňující autora. Smrt autora.

18) Čtenář. Možnosti definice (studia) čtenáře. Čtenář – četba – čtenářská kultura. Český statistický čtenář.

19) Čtení: od aktu k procesu. Historický vývoj čtení. Čtení jako pytláčení. Čtení jako přivlastňování.

20) Digitalizace knihy jako proměna paradigmatu. Vliv digitalizace na komunikační okruh knihy. Proměna definice knihy.

Modul Myšlení o jazyce¹

(garant doc. PhDr. Karel Komárek, Ph.D.)

Zkouška z modulu je komisionální. Student si u zkoušky vylosuje dvě otázky z níže uvedených. Ke zkoušce je nutno přinést seznam přečtené odborné literatury.

1) Jazyky a jejich variety – jazyková situace ve vybraných zemích světa, variety jazyka (funkčně, sociálně, geograficky vázané), vztah standardních a nestandardních variet, interdialekty, dialekty, sociolekty, jazyková socializace, komunikační akomodace, nivelizace dialektů, styl, registr a diskurz.

2) Kontakty mezi jazyky – bilingvismus a multilingvismus, zejm. sociálně a kulturně podmíněný, sociální prestiž jazyků, střídání kódů, diglosie, lingua franca, výpůjčky, jazykový posun, impozice, pidgin, kreol, akrolekty, bazilekty, mezolekty, jazykový substrát, adstrát, superstrát, smrt jazyka.

3) Jazyková společenství – sociální stratifikace společnosti, sociální status, sociální třída, sociální skupina, sociální mobilita ve vztahu k jazykovému chování, sociální síť (v sociolingvistickém smyslu), role sociolingvistických parametrů (věk, pohlaví, vzdělání, profese) v komunikaci, postoje k varietám jazyka.

4) Variabilita jazyků – časové, prostorové a sociální aspekty variace, klasifikace proměnných v textu (indexy, ukazatele, stereotypy), variace ve vztahu k jazykovým rovinám (lexikum, syntax, morfologie, fonologie), využití proměnných v uměleckých textech, variace ve vztahu k ediční praxi, kodifikační příručky a spolehlivé internetové zdroje.

¹ *Poznámka: Součástí zkoušky z oblasti korpusové a kvantitativní lingvistiky (okruhy 11–15) jsou žádoucí i praktické demonstrace využití metod počítačové lingvistiky; student by měl být schopen alespoň základního vytěžování dat v jazykových korpusech (zejm. databáze ČNK) a extrahovaná data alespoň elementárně interpretovat.*

- 5) Jazyk a kultura – antropologická lingvistika, etnolingvistika, jazyková relativita, etnicita a její projevy v jazyce a textech, etnografie řeči a komunikace, neverbální komunikační prostředky ve vybraných kulturách světa, zdvořilost v jazyce, prototypy, příbuzenská terminologie, pojmenování barev, eufemizace a tabu.
- 6) Pragmalingvistika a sociopragmatika, rozsah a hranice, pragmatika a sémantika, pragmatika a gramatika. Konverzační maximy, kooperace v rámci komunikace, presupozice a implikatura, implikatura konvenční a tzv. konverzační, implikatura a explikatura, teorie relevance.
- 7) Pojem tváře, pozitivní a negativní ne/zdvořilost, akty ohrožující tvář; vhodnost (appropriateness) v pragmatice. Zdvořilost a řečová etiketa, jednotlivé koncepce zdvořilosti.
- 8) Argument a argumentace v pragmatice, komunikační fauly a manipulace.
- 9) Diskurz, různé přístupy k diskurzni analýze, kritická analýza diskurzu, jednotlivé přístupy, podstata kritického čtení, kritická analýza publicistického textu.
- 10) Politický a mediální diskurz, propaganda a manipulace ve veřejné komunikaci. „Náš“ a „jejich“ svět ve zpravodajství a v politickém diskurzu, manipulativní strategie ve veřejné a soukromé komunikaci.
- 11) Základní terminologie korpusové a kvantitativní lingvistiky: token/type/lemma; KWIC a konkordance; frekvence (četnost) a frekvenční distribuce: absolutní/relativní, normalizovaná, kontextová (kolokace); n-gram/kolokace/koligace; disperze výrazů, indexy ARF, i.p.m/p.p.m.
- 12) Vytěžování jazykových dat a tzv. dotazovací jazyky: CQL, regulární a booleovské výrazy; asociační míry (MI-score, t-score aj.). Metody kvantitativní analýzy: frekvenční struktura textu; typy frekvenčních slovníků; analýza tematických výrazů (h-bod, indexy TK a STK) a klíčových slov (keywords).
13. Technické aspekty počítačového zpracování jazykových dat. Formát: data × metadata; metadata externí × interní. Vnitřní struktura korpusu, formáty korpusů a anotace dat – segmentace, tokenizace a tzv. korpusová vertikála. Značkovací jazyk XML (strukturace dat a metadat): elementy a atributy – vztah XML a CQL.
- 14) Anotace jazykových dat. Anotované vs. neanotované databáze. Strukturní a poziční atributy. Lemmatizace (a její hlavní typy v českých korpusech). Morfologické a syntaktické značkování; tag/tagset; desambiguace; morfologické tagsety češtiny.
- 15) Korpusy a elektronické databáze češtiny: elektronické slovníky, korpusy mluveného a psaného jazyka, specializované korpusy: diachronní, nářeční, paralelní, literární, autorské. Specializované korpusové nástroje.

16) Výkladové slovníky češtiny. Struktura hesla. Slovníková definice – výklad významu (denotativní, logický, popisný, pomocí slovtvorné motivace, pomocí synonym). Zdroje dokladů.

17) Významové a formální rozdíly mezi obecnými a vlastními jmény. Apelativizace, proprializace, transonymizace. Antroponyma, toponyma, chrématonyma. Funkce vlastních jmen.

18) Nářeční skupiny českého jazyka (česká nářečí v užším smyslu, středomoravská, východomoravská, slezská, česko-polský smíšený pruh). Hláskové a tvarové znaky jednotlivých skupin. Lexikální rozdíly mezi nářečími. Český jazykový atlas.

19) Rozdíl pravopis x jazyk. Funkce pravopisu (zaznamenávací a vybavovací). Principy českého pravopisu (fonologický, fonetický, etymologický). Repertoár liter a znaků a systém jeho uspořádání. Přelomy v kodifikaci českého pravopisu (1957, 1993).

20) Čeština v uměleckých textech od konce 19. století: spisovnost a nespisovnost, stylizace mluvenosti, knižní slovosledné figury, slovosled vázaného verše, neologizace a slovní hříčky, autorská přirovnání, synkretismus stylů.

Modul Metody diachronní lingvistiky

(garant doc. Mgr. Miroslav Vepřek, Ph.D.)

Student vypracuje písemnou práci na zvolené téma vycházející z náplně jedné či více dílčích disciplín modulu. V této práci bude aplikovat samostatný výzkum a schopnost kritického zhodnocení názorů, případně také uplatnění naučené metodologie na analýzu textových pramenů. Samotná zkouška bude poté probíhat formou ústní rozpravy nad předloženou prací a diskuse nad otázkami, které z tématu práce vycházejí a souvisejí s ním.

Návrh témat písemných prací (jsou formulována obecněji):

- 1) Reflexe jazykového vývoje ve spisovném jazyce
- 2) Podoby českého pravopisu a hláskové změny
- 3) Jinoslovanské vlivy v českém jazyce
- 4) Metodologie popisu jazykových změn (na konkrétních příkladech)
- 5) Komparativní analýza vybraných jevů ve slovanských jazycích
- 6) Sporné otázky jazykové kultury z diachronního pohledu
- 7) Lingvistická paleontologie
- 8) Analýza paralelních textů z různých slovanských jazyků

- 9) Etymologické výklady v komparaci různých autorů a etymologických metod
- 10) Vnitrojazykové versus mimojazykové příčiny jazykových změn
- 11) Staroslověnské, církevněslovanské a staročeské památky jako zdroj poznání vývoje jazyka
- 12) Nářeční jevy v češtině jako výsledek historického vývoje jazyka
- 13) Diferenciace jazyka – vznik dialektů, nebo samostatných jazyků?
- 14) Jazykové změny psychologické povahy – tabu, lidová etymologie apod.